

ARNE PERSSON

Samma år som Charles Lindbergh flög över Atlanten, 1927, föddes Arne Persson i byn Stimmerbo i Norrbärke församling. I byarna Torrbo och Stimmerbo förekom under 30- och 40-talet ett rikt föreningsliv. Byarna höll sig med ett amatörteatersällskap; till skådespelarna hörde bland andra Werner Aspenström och Arne Perssons äldre bror Martin. Första världskrigets härjningar födde en fredsrörelse i Torrbo-Stimmerbo: man började läsa esperanto, ty ett språk som alla kunde förstå, skulle ena mänskligheten.

I flera av Arne Perssons berättelser kan man läsa om Bönhuset som lockade med film och skioptikonbilder. Idrottsrörelsen nådde också byn på åsen. Slaktar-Harald Andersson inne i köpingen blev ett föredöme. Arne Persson hakade på och blev i distriktssammanhang en icke oäven diskuskastare. Berättelsen ”Diskuskastaren” i samlingen *Sant och sannolikt* är en tragisk historia, där författaren sakkunnigt redovisar sitt kunnande om tekniker och träning.

Ett par av Arne Perssons bröder blev tidningsmän, en blev gymnasielärare i Sigtuna. Själv blev Arne Persson skogsman. Han deltog i början av sin yrkesverksamhet i de tyngsta delarna av skogsarbetet och blev så småningom planerare åt Bergslaget. Tidigt hade han svurit på att aldrig sätta sin fot i ett valsverk – kanske var det Johan Ahlbäcks dramatiska bilder som avskräckte Arne? Ändå kom han en kort tid att arbeta just i ett valsverk: i Munkfors!

Arne Persson har varit en flitig bokläsare, i synnerhet har han genom åren följt arbetardiktarnas vedermödor och allt svårare möjligheter att nå publicitet. Läslusten har varit lika stor som idrottsintresset. Dock dröjde det årtionden innan han själv började skriva. De första åren av 1970-talet gjorde han sina första försök. Han sände sina texter till olika tidningar och tidskrifter.

1980 kom första dikthäftet, *Blandade känslor*, en samling med stor spännvidd: visor, rimmade kortdikt, arbetsdikter. Humorn var med från början. En befriande folklig humor, som kanske inte alltid passade i de fina salongerna. Tidigt fick han en publik som hejade på. Han höjde temperaturen åtskilliga grader vid tradiga uppläsningar i Dalarnas Författarförbunds regi. I synnerhet minns jag ett framträdande på Sollerön vid Karl Lärkas sommarställe.

Vattenlöpare och andra humoresker, som kom 1982, innehåller sjutton berättelser och var ett lyckokast. Om Arne Persson begåvats med vassare armbågar hade han kunnat resa runt i landet och framföra sina texter. Förläggarens ord om att Arne visade upp likheter med den tidigt bortgångne Birger Vikström saknade inte relevans. Humorn hade alltid en avigsida av bitter glans. Kanske kunde det i Arnes fall ibland kännas lite påfrestande att alltid förknippas med det som var ”roligt”. Arne var förtrolig med det Wilhelm von Braun i ett tidigare skede sagt om humorn. Trion Fällhugg, som bildades 1996, har gjort många framträdanden med programmet ”Från stocksåg till skördare”, och ett av Arnes bravurnummer har varit att läsa berättelsen ”Sågkamrater”, hämtad ur *Vattenlöparen*.

I det tunna häftet *Inom horisonten* återvände Arne till dikten. Här fanns barndomsbilder och porträtt i varierande längd. Humorn blixtrade fram och glimten fanns där; socialt sett skymtade i bakgrunden en tillvaro som inte var alltför lysande.

Sällsam sommar, Arnes första roman, med ett fantastiskt fint omslag av Lennart Jansson, riktade blicken bakåt till trettiotal och förkrigstid. Också till vårt land nådde den ”bruna” politiken. Folkhemstanken var ännu inte mer än en önskedröm. Det är en intensiv roman om hårt arbete, starka ungdomliga känslor, förvirrade vägglättrare och hänsynslösa bolagslakejer. Romanen hör avgjort till vår skogsarbetarlitteratur.

En trätäljares bikt, 1989, fick ett mycket anspråkslöst yttre skal och blev knappast någon kassasuccé. Trätäljaren var kanske inget direkt porträtt av den skygge träsnidaren från Saxe i Söderbärke. Men visst finns där likheter. Också i den här samlingen berättelser förekom drastiska vändningar. Och många enskilda, hårda öden passerar revy.

I romanen *Trygghetens borg*, 1993, var Arne Persson tillbaka i barndomens landskap. Mer eller mindre förtäckt skymtar byns befolkning och nära släktingar fram. Många frodiga episoder sätter sig kvar i minnet. Romanen är mycket en syneförrättning i den tidens folkhem, eller kanske brist på folkhem, tiden torde vara krigs- eller efterkrigstid.

Tunn till antalet sidor är Arnes bok *Sant och sannolikt* från 1996. I de här berättelserna förekommer räsvaktiga arrendatorer, lättfotade fruntimmer, hunsade pigor, försmådda hemmadöttrar, krymplingar och överflödiga människor. Här framträder Arne Persson som en stark social skildrare. Han har mött dessa öden på nära håll och han känner starkt för de utsatta. I berättelsen "Vandring med brokig ko" lyser ändå humorn fram trots historiens mycket tragiska slut. Om en diskuskastares träningsprogram före debuten i ringen, har redan antytt. Det ville sig sällan eller aldrig – och för många av Arnes figurer är ödet gemensamt. Personerna i berättelserna saknade inte förutsättningar men det brast på någon punkt. Boken kunde väl försetts med undertiteln "Oblida öden".

Länge trodde vi att Göran Buréns roman *Vårflod* från 1981 skulle vara den sista roman som skildrade det manuella skogsbruket. 1998 kom Arne dock med romanen *De utgallrade*. Här ger han ett slutgiltigt dokument från sina år i skogsbruket. Själv började han med timmersvans och bågsåg i början av 1940-talet och övergick en bit in på 1950-talet till bruket av motorsåg, en såg som han för övrigt ägde gemensamt med en annan huggare. I romanen beskrivs en liten sågverksort med trähusfabrik där utgallringen av arbetare i början sker med naturlig avgång men där dåliga affärer och svåra konjunkturen slutligen får företaget på fall. En hel ort drabbas. Förhoppningar och drömmar, kärlek och brist på kärlek driver personerna framåt, stundom blint och tillfälligt, sällan dit de syftat och önskat. Romanen utspelar sig i Bergslagen men dramat kunde ha utspelats var som helst i landet där en skogsindustri i mindre skala dominerat en ort. Många av de utgallrade torde känna igen sig. Karl-Erik Johansson i Backe och hans trilogi om skogsbruk och byarnas avfolkning ger i viss mån ett svar på hur det kom att gå för dessa bortrationaliserade skogsarbetare. Ändå är inte sista boken skriven i den frågan. Arne Perssons *De utgallrade* inbjuder hugade till att föra berättelsen in i vår tid, i ett nytt sekel.

Arne Perssons senaste bok, *Ett dussin skrönor*, från 2001 innehåller de bästa texterna i *Vattenlöparen* men också några nyskrivna berättelser, bland annat "En man kort vid Bergtjärn", som tidigare publicerats i antologin *Dalkulan* från 1994. Här finns en rad texter som Arne brukat förgylla alltför litterära uppläsningar med, exempelvis "Alfta-Frasse och suggfläsket".

Arne Persson har också under åren publicerat åtskilliga berättelser i fackförenings-tidningar och litterära tidskrifter och han finns i skrivande stund representerad med texter i sex antologier.

BIBLIOGRAFISKT

ROMANER. *Sällsam sommar* 1987 – *Trygghetens borg* 1993 – *De utgallrade* 1998

LYRIK. *Blandade känslor* 1980 – *Inom horisonten* 1985

NOVELLER. *Vattenlöparen och andra humoresker* 1982 – *En trätäljares bikt* 1989 – *Sant och sannolikt* 1996 – *Ett dussin skrönor* 2001

LITTERATUR. Lars Furuland, *Författare i Dalabergslagen* 1997: 63–64

Erik Yvell